Lietas Nr. A420260716
Lietas arhīva Nr. A42-00599-17/5

**SPRIEDUMS**
**Latvijas tautas vārdā**

Rīgā 2017.gada 27.janvārī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese A.Pāvele,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Veselības ministrijas 2016.gada 30.jūnija lēmuma Nr.01-23.3/2825 atcelšanu.

**Aprakstošā daļa**

[1] Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centrs (turpmāk - Centrs) 2015.gada 6.maijā ar procesa virzītāja uzdevumu veica /pers. A/ (turpmāk – pieteicēja) tēvam /pers. B/ tiesu medicīnisko ekspertīzi kriminālprocesā, kuras laikā izņēma /pers. B/ asins paraugus, kuri tiek uzglabāti Centrā.

Pieteicēja ar 2016.gada 15.marta iesniegumu lūdza Centram iznīcināt pieteicējas tēvam /pers. B/ izņemtos asins paraugus.

Ar Centra 2016.gada 1.aprīļa lēmumu Nr.333-2016/L9.-19 (turpmāk – Sākotnējais lēmums) nolemts atteikt iznīcināt pieteicējas tēvam /pers. B/ izņemtos asins paraugus.

[2] Veselības ministrijā 2016.gada 14.aprīlī saņemts pieteicējas 2016.gada 11.aprīļa iesniegums, ar kuru pieteicēja apstrīdēja Sākotnējo lēmumu.

Ar Veselības ministrijas 2016.gada 30.jūnija lēmumu Nr.01-23.3/2825 (turpmāk –Lēmums) nolemts atstāt negrozītu Sākotnējo lēmumu un pieteicējas sūdzību noraidīt. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Tiesu ekspertu likuma 17.panta divpadsmitā daļa nosaka, ka visus datus, tiesu ekspertu atzinumus, dokumentus, ierakstus, ekspertu pierakstus un ilustratīvos materiālus, kas saistīti ar ekspertīzes veikšanu, glabā 10 gadus. Līdz ar to Centram ir pienākums audus uzglabāt Tiesu ekspertu likuma 17.panta divpadsmitajā daļā noteikto laiku, ievērojot Centra iekšējos normatīvos aktos noteikto kārtību. Centra pienākums ir glabāt /pers. B/ līķa audu paraugus, kas izņemti un izmantoti tiesu medicīnas ekspertīzes atzinuma sagatavošanai 10 gadus no atzinuma sagatavošanas dienas, audus iznīcināt pirms minētā termiņa notecējuma nevar.

[2.2] Tas, ka /pers. B/ savas dzīves laikā bija izteicis gribu aizliegt izmantot savu ķermeni, audus un orgānus pēc nāves, nav saistošs tiesu medicīniskās ekspertīzes laikā diagnostiskiem mērķiem izņemto audu gadījumā un nevar ietekmēt audu uzglabāšanas termiņu.

Likuma „Par miruša cilvēka ķermeņa aizsardzību un cilvēka audu un orgānu izmantošanu medicīnā" (turpmāk – Likums) 1.panta pirmās daļas normas regulējumā nav pieminēta tiesu medicīniskā ekspertīze, tādēļ minētā likuma 4.pantā noteiktās tuvāko personu tiesības informēt par miruša gribu ārstniecības iestādi, nav attiecināmas uz rīcību ar audiem, kas izņemti tiesu medicīniskās ekspertīzes laikā.

Pieteicēja pirms sava 2016.gada 11.aprīļa iesnieguma nav informējusi Centru par /pers. B/ dzīves laikā izteikto gribu, iesniegumā sniegtajai informācijai ir informatīvs raksturs un tā nav saistoša kopsakarā ar Likuma 1.panta pirmajā daļā un Tiesu ekspertu likuma 17.panta divpadsmitajā daļā noteikto regulējumu.

[3] 2016.gada 27.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par Veselības ministrijas 2016.gada 30.jūnija lēmuma Nr.01-23.3/2825 atcelšanu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[3.1] Veselības ministrija nepamato, kurā no Tiesu ekspertu likuma 17.panta divpadsmitajā daļā minētajām kategorijām ietilpst ekspertīzes laikā izņemtie asins paraugi, taču šī norma nevar tikt attiecināta uz cilvēka asins paraugu uzglabāšanu, jo miruša cilvēka asinis ietilpst miruša cilvēka ķermenī un šo jomu regulē tikai Likums.

[3.2] Veselības ministrija nav ņēmusi vērā, ka /pers. B/ izņemtie asins paraugi ilgstoši tika uzglabāti laikā, kad bija spēkā iepriekšējā Tiesu ekspertu likuma redakcija, kurā nebija noteikts, ka ekspertam 10 gadus jāuzglabā pieraksti u.tml.

[3.3] Likums atļauj audu un orgānu izņemšanu laboratoriski diagnostiskiem izmeklējumiem, bet neparedz to turpmāku uzglabāšanu pēc izmeklējumu beigām.

[3.4] Ņemot vērā, ka izmeklējumi un kriminālprocess ir beigušies, turpmāka asins paraugu uzglabāšana nevar tikt pamatota ar laboratoriski diagnostiskiem izmeklējumiem.

[4] Administratīvajā rajona tiesā 2016.gada 11.augustā saņemts Veselības ministrijas paskaidrojums par pieteikumu. Paskaidrojumā tiesai Veselības ministrija norāda, ka uzskata pieteikumu par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.$^{1}$panta pirmo daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Minētā panta ceturtā daļa noteic, ka tiesa lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē izskata, ja (..) to lūdzis pieteicējs.

Pārbaudījusi lietas materiālus, tiesa konstatē, ka pieteicēja nav lūgusi lietas izskatīšanu mutvārdu procesā un nepastāv citi šķēršļi lietas izskatīšanai rakstveida procesā, tādējādi tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

-

**Motīvu daļa**

[6] Tiesa, izvērtējusi pieteicējas un atbildētājas rakstveidā iesniegtos argumentus, lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] No administratīvās lietas materiāliem tiesa lietā konstatē turpmāk minētos faktus:

[7.1] 2015.gada 5.maijā miris pieteicējas tēvs /pers. B/, uzsākts kriminālprocess Nr.11096096215 un noteikta tiesu medicīniskā ekspertīze.

[7.2] 2015.gada 26.jūnijā pieņemts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu.

[7.3] 2015.gada 2.decembrī /pers. C/ iesniegusi tiesā prasību par paternitātes fakta konstatēšanu, kurā lūdz konstatēt, ka viņas bērna tēvs ir /pers. B/.

[7.4] 2016.gada 5.februārī pieteicēja iesniegusi Centram iesniegumu, kurā lūdz sniegt atbildi uz vairākiem jautājumiem par /pers. B/ asins paraugu glabāšanas tiesisko pamatu, par informācijas izsniegšanu /pers. C/ un par vispārīgo praksi līķu asins paraugu ņemšanā un glabāšanā. Tāpat lūgts iesniegt /pers. C/, viņas pilnvarotas personas vai citu amatpersonu un institūciju pieprasījumu kopijas *(lietas 35., 36.lapa)*. Minētajā iesniegumā nav lūgts iznīcināt /pers. B/ asins paraugu.

[7.5] 2016.gada 24.februārī Centrs sniedzis pieteicējai atbildi Nr.175-2016/L9-19 *(lietas 29., 30.lapa).*

[7.6] 2016.gada 15.martā pieteicēja iesniegusi atkārtotu iesniegumu Centram *(lietas 39.lapa)*, kurā norāda, ka nav sniegta atbilde uz visiem pieteicējas iesniegumā uzdotajiem jautājumiem, kā arī lūdz iznīcināt /pers. B/ asins paraugu.

[7.7] 2016.gada 1.aprīlī Centrs pieņēmis lēmumu Nr.333-2016/L9-19, ar kuru atteikts iznīcināt /pers. B/ asins paraugu.

[7.8] 2016.gada 11.aprīlī pieteicēja apstrīdējusi iepriekšējā punktā minēto lēmumu Veselības ministrijai *(lietas 22.lapa).*

[7.9] 2016.gada 25.aprīlī Vidzemes priekšpilsētas tiesa noteikusi ekspertīzi ar DNS izpētes metodi un atļāvusi Centram ekspertīzes veikšanai izmantot asins paraugus, kas izņemti veicot līķa sekciju.

[7.10] Ar 2016.gada 13.maija lēmumu Nr.01-23.3/2130 *(lietas 40.lapa)* Veselības ministrija pagarinājusi pieteicējas sūdzības izskatīšanas termiņu līdz 2016.gada 1.jūlijam.

[7.11] 2016.gada 30.jūnijā Veselības ministrija pieņēmusi lēmumu Nr.01-23.3/2825 *(lietas 6.-16.lapa)*, ar kuru atstāts negrozīts Centra 2016.gada 1.aprīļa lēmums Nr.333-2016/L9-19.

[8] Izskatāmajā lietā ir strīds par to, vai Centrs pamatoti atteica iznīcināt pieteicējas tēva /pers. B/ asins paraugus un vai tie ir izņemti un glabāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[9] Likuma 9.pants noteic, ka patologanatomiskās un tiesu medicīniskās izmeklēšanas laikā, neievērojot mirušā cilvēka gribu, drīkst ņemt audu un orgānu paraugus laboratoriski diagnostiskiem izmeklējumiem.

Lietā nav strīda, ka /pers. B/ asins paraugi ir izņemti tiesu medicīniskās ekspertīzes laikā, kas tika veikta pamatojoties uz procesa virzītāja lēmumu kriminālprocesā. Tātad /pers. B/ asins paraugi tika iegūti tiesiski.

Likuma normas nenosaka kārtību, kādā tiek glabāti un iznīcināti tiesu medicīniskās ekspertīzes rezultātā iegūtie miruša cilvēka audu paraugi. Lai noskaidrotu, kādai ir jābūt rīcībai ar izņemtajiem audu paraugiem pēc ekspertīzes veikšanas, tiesa izvērtēs minēto jomu regulējošos normatīvos aktus.

[10] Tiesu medicīnisko ekspertīžu veikšanas kārtību regulē Kriminālprocesa likums, Tiesu ekspertu likums un Ministru kabineta 2001.gada 6.februāra noteikumi Nr.51 „Tiesmedicīniskās ekspertīzes veikšanas kārtība".

Kriminālprocesa likuma 132.panta pirmā daļa noteic, ka eksperta atzinums ir viens no pierādījumu veidiem.

Minētā likuma 193.pants noteic, ka ekspertīze ir izmeklēšanas darbība, kuru veic viens vai vairāki eksperti procesa virzītāja uzdevumā un kuras saturs ir ekspertīzei iesniegto objektu pētīšana nolūkā noskaidrot kriminālprocesam nozīmīgus faktus un apstākļus, par ko tiek dots eksperta atzinums.

Minētais likums arī noteic gadījumus, kad var noteikt papildus ekspertīzi vai atkārtotu ekspertīzi (196., 197.pants).

No minētajām tiesību normām izriet, ka eksperts ekspertīzi veic, pamatojoties uz procesa virzītāja lēmumu un tieši procesa virzītājam ir jāpieņem lēmums par ekspertīzes laikā iegūto audu paraugu tālāku glabāšanu vai iznīcināšanu.

No konkrētās lietas materiāliem secināms, ka procesa virzītājs nav informējis Centru par to, ka kriminālprocess ir izbeigts un nepieciešams iznīcināt izņemtos audu paraugus.

Ievērojot minēto tiesa atzīst par pamatotu Veselības ministrijas Lēmumā izdarīto secinājumu, ka līdz procesa virzītāja turpmākiem norādījumiem, ekspertīzes veicējam ir jānodrošina ekspertīzes veikšanas laikā iegūto audu paraugu glabāšana.

[11] Veselības ministrija Lēmumā atsaucas uz Tiesu ekspertu likuma 17.panta divpadsmito daļu, kas noteic, ka visus datus, tiesu ekspertu atzinumus, dokumentus, ierakstus, ekspertu pierakstus un ilustratīvos materiālus, kas saistīti ar ekspertīzes veikšanu, glabā 10 gadus.

Tiesa konstatē, ka minētā tiesību norma ir stājusies spēkā tikai 2016.gada 15.martā, savukārt iepriekšējā minētā likuma redakcijā nebija iekļauta līdzīga satura tiesību norma. Taču kā tiesa konstatēja iepriekš, kamēr Centrs nebija saņēmis procesa virzītāja lēmumu par nepieciešamību iznīcināt audu paraugus, Centram bija jānodrošina paraugu saglabāšana, lai nepieciešamības gadījumā veiktu atkārtotu vai papildus ekspertīzi.

Ar Tiesu ekspertu likuma, kas stājās spēkā 2016.gada 15.martā, pieņemšanas brīdi ir novērsta situācija, kad nav skaidrs ekspertīzes laikā izņemto audu glabāšanas laiks, ja procesa virzītājs ilgstoši neinformē ekspertīzes iestādi par paraugu iznīcināšanu.

Vienlaikus tiesa konstatē, ka pieteicēja /pers. B/ asins parauga iznīcināšanu ir pieprasījusi 2016.gada 15.martā, kad bija spēkā iepriekš minētā tiesību norma, līdz ar to Veselības ministrija pamatoti atsaucās uz to.

Nav pamatots pieteicējas viedoklis par to, ka attiecībā uz mirušā asins paraugu glabāšanu nevar piemērot Tiesu ekspertu likuma 17.panta divpadsmito daļu, jo tie nav ne eksperta atzinums, ne dokumenti, ne ieraksti, ne eksperta pieraksti un ilustratīvie materiāli.

Minētā tiesību norma uzskaita tos datus, kas ir glabājami 10 gadus no eksperta atzinuma sastādīšanas dienas. No tiesību normā veiktā uzskaitījuma ir secināms, ka 10 gadu glabāšanas termiņš attiecas uz visiem datiem, kas ir izmantoti eksperta atzinuma sastādīšanā (tai skaitā piezīmes un pieraksti). Konkrētajā gadījumā mirušā asins paraugs ir bijis viens no eksperta atzinumā izmantotajiem datiem, līdz ar to minētā tiesību norma tieši attiecas arī uz asins parauga glabāšanu.

[12] 2016.gada 23.augustā tiesā saņemts pieteicējas papildus paskaidrojums *(lietas 5.lapa)*, kurā pieteicēja apšauba Tiesu eksperta likuma 17.panta divpadsmitās daļas piemērošanu konkrētajā situācijā arī tādēļ, ka citos gadījumos, kad veikta tiesu medicīniskā ekspertīze, asins paraugi netiek glabāti 10 gadus, bet pēc ekspertīzes veikšanas iznīcināti. Paskaidrojumam pieteicēja pievienojusi civillietā sastādītu eksperta atzinumu *(lietas 45., 46.lapa)*, kurā noteikts, ka konkrētu personu asins paraugi ir nodoti utilizācijai.

Tiesa atzīst, ka minētais pieteicējas arguments ir noraidāms. Kā tiesa atzina iepriekš, izskatāmajā lietā Centrs un Veselības ministrija

pamatoti atteica iznīcināt /pers. B/ asins paraugus. Apstāklis, ka citā ekspertīzē ir noteikts, ka pēc tās veikšanas konkrētie audu paraugi ir nodoti utilizācijai nevar būt par pietiekamu pamatu, lai atzītu, ka arī pieteicējas tēva /pers. B/ asins paraugi ir iznīcināmi.

[13] Pastāvot šādiem lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, tiesa atzīst, ka Veselības ministrijas Lēmums ir tiesisks, bet pieteicējas pieteikums ir noraidāms.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. - 251. un 289. - 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

**nosprieda**

**noraidīt** /pers. A/ pieteikumu par Veselības ministrijas 2016.gada 30.jūnija lēmuma Nr.01-23.3/2825 atcelšanu.

Tiesnese A.Pāvele